

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

På tröskeln till havets decennium

Lundberg, Cecilia

Published in:
Skärgård

Published: 12/03/2021

Document Version
Accepted author manuscript

Document License
Publisher rights policy

[Link to publication](#)

Please cite the original version:

Lundberg, C. (2021). På tröskeln till havets decennium. *Skärgård*, (1), 2-3. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202201148595>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

På tröskeln till havets decennium

FN viker årtiondet 2021–2030 för havsforskning för hållbar utveckling. Fokus ligger såväl på havets tillstånd som på samspelet mellan människan och havet. Vad passar då väl bättre än att detta nummer av Skärgård handlar om vatten. För skärgården är det elementet som skapar hela ramen och det unika med naturen, kulturen och samhället.

Det omgivande vattnets tillstånd är därför av högsta prioritet för våra skärgårdar. Ett vidsträckt skärgårdsområde såsom Skärgårdshavet fungerar som ett filter. Det näringsrika vattnet som rinner till från land och näringen i det vattnet som enligt cirkulationsmönster strömmar till från närliggande vattenområden, blir kvar i den grunda och mosaikformade skärgården när själva vattnet sedan rinner vidare. I Skärgårdshavets fall kommer vattnet från Finska viken och öppna Östersjön och rinner sedan vidare upp längs finska sidan av Bottniska viken.

När jag för sexton år sedan skrev min doktorsavhandling om övergödningen i Östersjön, granskade jag befintlig litteratur av havets tillstånd i nio delar av Östersjön. För de finska kusttrakterna och skärgården hörde Bottniska viken till det minst drabbade området, medan Finska viken var en av värstingarna, sett till eutrofieringsläget.

De stora hotbilderna 2005 var vid sidan av eutrofieringen hotet mot biodiversiteten – inklusive främmande och invasiva arter – överfisket och kemiska substanser. Klimatförändringen nämndes som ett kommande, framtida hot.

Sedan dess har kanske inte så mycket nytt vatten runnit förbi de finska öarna och skären – det tar i genomsnitt trettio år för allt vatten i Östersjön att bytas ut. Samma hotbilder kvarstår, men nya har tillkommit. Däribland klimatförändringen, som nu ger sig till känna med full kraft. Efter den torra och heta sommaren 2018 och den regniga och snöfattiga vintern 2020 har vi alla fått känna på vad instabila och extrema väderförhållanden kan innebära.

Därför får vi glädja oss åt att vi detta år igen kunnat njuta av en ordentlig vinter med kyla och snö. I en tid när ingenting är som vi är vana vid, måste vi ty oss till de små glädjeämnen i tillvaron. Därför glädde jag mig åt resultaten som forskare från Stockholms universitet publicerade senaste vår. De har modellerat fram värden på hur Egentliga Östersjön hade sett ut i dag ifall inga åtgärder för övergödningen tagits. Resultaten visar att vi då troligtvis hade haft 75 procent högre halter av kväve och 50 procent mera växtplankton i havet än situationen i dag.

Det samma gäller Helsingfors Kommissionen HELCOM:s lista över så kallade hotspots i Östersjön. 1992 var de 162 till antalet. I december 2020 återstod 40. Av Finlands ursprungligen nio punkter är näringsläckaget från jordbruket i sydvästra Finland den enda som återstår.

Så även om vi kan tycka att förändringarna går alldeles för långsamt och allt arbete sker ytterst långsiktigt, visar detta att alla åtgärder lönar sig. Och arbetet och forskningen fortsätter. I detta nummer av Skärgård kan du läsa om den nyligen genomklubbade havsplanen. Minst lika viktigt som ett rent hav är en hållbar tillgång på färskvatten i ö-samhällena, något **Christian Pleijel** är en expert på. Allt är heller inte kalla fakta, vatten är minst lika mycket en källa för skönhet och kreativitet. Det är Fern Orchestra och föreställningen Mareld ett bevis på.

Med detta önskar jag goda lässtunder och en fin vårvinter – den femte årstiden enligt vissa. Detta nummer är mitt första som chefredaktör för Skärgård. Förutom att **Nina Söderlund** slutat som chefredaktör, mister vi också **Anita Julin**, vår prenumerationsklippa. Vi hälsar istället **Pekka Tenhonen** välkommen!

Cecilia Lundberg, chefredaktör
cecilia.lundberg@abo.fi
046 920 2007